

Biuletyn Informacyjny

Wrzesień 2020

Wydawca: Ambasada Japonii w Polsce

Cztery pory roku w japońskiej naturze

Występowanie wyraźnych czterech pór roku wyróżnia Japonię na tle klimatu wielu innych krajów Azji Wschodniej i Azji Południowo-Wschodniej. Od wieków w kulturze japońskiej afirmowane było uważne przyglądanie się zmianom przyrody w ciągu roku. Podziwianie zjawisk przyrodniczych charakterystycznych dla danej pory roku było niegdyś często łączone z bankietami, a obecnie ze spotkaniami w gronie najbliższych. Do dziś żywy pozostaje zwyczaj oglądania kwiatów w pełni rozkwitu oraz wskazywania pory roku, w której dana roślina prezentuje się najlepiej.

Wiosna

Z pewnością najbardziej znaną reprezentantką japońskiej wiosny jest sakura, czyli kwiat japońskiej wiśni. Obok chryzantem, które są symbolem rodu cesarskiego, sakura to „japoński kwiat narodowy”.

Okres kwitnienia sakury różni się w zależności od położenia geograficznego: na Okinawie jest to luty, w okolicach Kioto i Tokio przełom marca i kwietnia, a na Hokkaido początek maja. Nawet japońskie prognozy pogody podają informacje o miejscach, w których sakura aktualnie znajduje się w stanie pełnego rozkwitu. Co ciekawe, drzewa nie owocują. Czas kwitnienia wiśni jest bardzo krótki, trwa zaledwie tydzień, stąd też drzewo to stało się symbolem ulotności i przemijania. Kwitnące wiśnie to jeden z najbardziej rozpoznawalnych motywów pojawiających się w kulturze japońskiej, zarówno materialnej, jak i niematerialnej. Sakura od wieków inspirowała wyobraźnię Japończyków, utwory jej poświęcone można odnaleźć już w zbiorach poezji z VIII wieku. Często pojawia się jako motyw w literaturze, nie sposób też zliczyć utworów kultury popularnej, w których sakura odgrywa główną rolę. Kwiat wiśni pozostaje również popularnym motywem zdobniczym i wzorniczym.

Wiosna to naturalnie okres kwitnienia wielu innych roślin. Będąc w Japonii, warto zwrócić uwagę między innymi na kwiaty brzoskwini, które kwitną wczesną wiosną i nieodłącznie kojarzą się ze świętem *Hinamatsuri* (tradycyjnie święto dziewczynek), a także na kwitnące w maju irysy, które z kolei kojarzą się z *Tango no Sekku*, będącym niegdyś świętem chłopców. W maju kwitnie

również wisteria (*fuji*), której długie opadające gałęzie z licznymi kwiatami, najczęściej o kolorze fioletowym, także stanowią częsty motyw zdobniczy. Ciekawym widokiem jest również drobna *shibazakura* (płomyk szydlasty), której różnobarwne płatki przypominają kwiatowy dywan.

Wisteria w Ashikaga Flower Park (pref. Tochigi)
© SHOGORO/SEBUN PHOTO/amanaimages

© IDC/a.collectionRF /amanaimages

Hanami, czyli święto podziwiania kwiatów wiśni w pełnym rozkwicie

Sezon kwitnienia wiśni oraz związany z tym zwyczaj *hanami*, czyli podziwiania kwiatów w pełnym rozkwicie, to z pewnością wizytówka Japonii. W okresie Edo wśród mieszkańców miast rozpowszechnił się pielęgnowany do dzisiaj zwyczaj organizowania spotkań towarzyskich o charakterze pikników w parkach, przy świątyniach i chramach. Niektóre z nich gromadzą kilkadziesiąt i więcej osób. *Hanami* to świetna okazja do spędzenia czasu wspólnie z rodziną i znajomymi oraz podziwiania piękna natury.

Drzewo wiśni jako znak przyjaźni polsko-japońskiej

Drzewa japońskich wiśni często sadzone są w różnych częściach świata jako symboliczny gest

przyjaźni z Japonią lub japońskimi organizacjami. W Polsce również możemy je znaleźć, a ich sadzenie jest często częścią większego przedsięwzięcia, promującego wymianę kulturalną pomiędzy Japonią i Polską.

Przykładem takiego wydarzenia może być wizyta w Polsce Ich Cesarskich Wysokości Księcia i Księżnej Akishino, która odbyła się w 2019 roku z okazji jubileuszu 100-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych między Japonią i Polską. Ich Cesarskie Wysokości odwiedzili wówczas między innymi Ogród Botaniczny Polskiej Akademii Nauk w Powsinie, gdzie wzięli udział w ceremonii sadzenia drzew wiśni w nowopowstałym Reiwa Sakura Garden.

Pora deszczowa

Kwiatowym symbolem japońskiej pory deszczowej (w zależności od regionu jest to okres od maja do lipca) stały się hortensje (*ajisai*). Kwiaty występują w różnych odcieniach niebieskiego i różu, czasem z domieszką bieli, a ich kolor zależy od gatunku i gleby. Liście jednego z rodzajów hor-

tensji były niegdyś używane do przygotowywania słodkiej herbaty *amacha*, a przed tym, jak cukier dotarł na archipelag, także jako słodzik. W wielu miastach odbywają się festiwale, podczas których prezentowane są rozmaite gatunki hortensji.

Kwitnące hortensje przy świątyni Hasadera w mieście Kamakura
© Ken Ken/a.collectionRF/amanaimages

Kwiaty czterech pór roku

Położenie archipelagu Wysp Japońskich, rozciągającego się z północy na południe, daje możliwość podziwiania pór kwitnienia wielu różnych gatunków kwiatów o każdej porze roku. Przedstawiamy miejsca, w których kwitną one szczególnie pięknie w poszczególnych miesiącach.

Styczeń

kanhizakura (zimowa wiśnia)
Nago, Okinawa

©JUNKO TAKAHASHI/a.collectionRF/amanaimages

Luty

narcyz
Echizen-chō, Fukui

©JP/amanaimages

Marzec

ume (japońska śliwa)
Dazaifu, Fukuoka

©FUMIO_YOSHIDA/amanaimages

Kwiecień

tulipany
Tonami, Toyama

©KATSUMASA IWASAWA/SEBUN PHOTO/amanaimages

Wrzesień

gryka
Płaskowyż Togakushi, Nagano

©Mitsushi Okada/a.collectionRF/amanaimages

Grudzień

lewkonia
Awaji, Hyōgo

©Nobuyuki oshikawa/a.collectionRF/amanaimages

Czerwiec

hortensja
Uji, Kioto

©JUNICHI SASAKI/amanaimages

Maj

rzepak
Yokohama-machi, Aomori

©Orion/amanaimages

Październik

kosmos
Yamanakako-mura, Yamanashi

©TADASHI MINOWA/SEBUN PHOTO/amanaimages

Lipiec

lawenda
Nakafurano-chō, Hokkaido

©MASAHIRO TAKANO/SEBUN PHOTO/amanaimages

Sierpień

słonecznik
Tsunan-machi, Niigata

©TETSUO WADA/SEBUN PHOTO/amanaimages

Listopad

chryzantema
Kasama, Ibaraki

©GYRO PHOTOGRAPHY/a.collectionRF/amanaimages

Lato

Latem rośliny rozkwitają w pełni, jest to też okres zbiorów plonów. Jednym z najbardziej rozpoznawalnych letnich kwiatów jest słonecznik, znany w Japonii dopiero od kilku stuleci. W różnych częściach kraju można spotkać rozległe pola słoneczników, dodatkowo organizowane są, tak jak w przypadku wielu innych kwiatów, festiwale podziwiania ich w pełnym rozkwicie. Podobnie jest z tulipanami i lawendą, która w Japonii zagościła jeszcze później, a obecnie uprawiana jest w wielu miejscach w całym kraju.

Pole słoneczników z górą Fuji w tle
© JP/amanaimages

Jesień

Jesień w Japonii jest przede wszystkim porą chryzantem, które mają w japońskiej kulturze szczególne miejsce. Są symbolem długowieczności i stałości, jak również herbem domu cesarskiego. W Japonii występuje bardzo wiele odmian chryzantem, od ogromnych, osiągających średnicę nawet 50 cm, do małych, o średnicy poniżej 9 cm. Dziś chryzantemy uprawiane są w całym kraju. Występują kwiaty o różnych kolorach, w tym czerwony, różowy i purpurowy, jednak najpopularniejsze są odmiany białe i żółte. Chryzantemy, obok wiśni i śliw, są także częstym motywem zdobniczym w sztuce japońskiej: pojawiają się na obrazach, kimonach czy ceramice. Nadal żywy jest zwyczaj oglądania kwiatów w czasie rozkwitu oraz picie *kikuzake*, czyli sake z chryzantem.

Wystawa chryzantem
© yonehara keitaro/a.collectionRF /amanaimages

Późniejszą jesienią następuje okres podziwiania zmieniających się kolorów liści drzew. Najbardziej spektakularnie zmienia się liść klonu, który przybiera barwę ciemnoczerwoną. To od niego pochodzi nazwa zwyczaju podziwiania jesiennych kolorów, czyli *momijigari* („podziwianie liści klonu”).

Kwitnąca śliwa
© daj/amanaimages

Zima

Rośliną kojarzoną z tą chłodną porą roku jest zimozielona sosna. Sosna jest symbolem długowieczności, jak również szczęścia. Stanowi również dobrą wróżbę oraz chroni przed nieszczęściem. Dlatego też między innymi jest częścią wielu noworocznych dekoracji, jak na przykład *kadomatsu*, ustawianą przed drzwiami domów. *Kadomatsu* to dosłownie „sosnowa brama”: zwykle dekoracje ustawia się parami, co wyglądem przypomina bramę. Innym symbolem Nowego Roku, a zarazem rychłego nadejścia wiosny, jest kwiat śliwy (*ume*). Kwiat ten symbolizuje siłę i wytrwałość, ponieważ kwitnie nawet w niskich temperaturach. Warto wspomnieć również o *kantsubaki*, czyli zimowych kameliach, które kwitną w grudniu. One również są symbolem szybkiego nadejścia wiosny.

Kwiaty i barwniki w kulturze japońskiej

Zarówno czerwony, jak i granatowy, to ważne dla japońskiej kultury kolory, a ich pozyskiwanie z naturalnych składników, a następnie proces wytwarzania barwników, jest czasochłorny i wymaga dużo uwagi.

Czerwony

Jednym z naturalnych barwników czerwieni jest *benibana*, czyli „karmazynowy kwiat”. To japońska nazwa krokosza barwierskiego, który jest również kwiatem prefektury Yamagata (północno-zachodnia część wyspy Honsiu). To właśnie z tych kwiatów wytwarza się karmazynowy barwnik (*benimochi*). Metoda wytwarzania barwnika jest tradycyjną techniką przekazywaną od 450 lat. Aby z *benibana* stworzyć *benimochi*, zebrane płatki kwiatów moczy się w wodzie i poddaje fermentacji. Następnie uciera się je w moździerz i formuje w kule o średnicy około 3 cm. Po tym układa się je w rzędach i uciska, aby stały się płaskie. Ostatnim krokiem jest suszenie. Tak powstaje *benimochi*, barwnik w płatach – lekki, trwały, dzięki któremu uzyskać można intensywny czerwony kolor.

Niebieski

Odcień indygo *ai*, ze względu na miejsce w kulturze japońskiej, zwany jest czasem „japońskim

granatem”. Barwnik pozyskuje się z rośliny o takiej samej nazwie – *ai* (rdest barwierski). Mówi się, że *ai* pojawiło się w Japonii już w VI wieku i od czasów starożytnych było cenione jako zioło lecznicze o wielu właściwościach.

Tradycyjny sposób uzyskiwania barwnika, a później farbowania tkanin na kolor ciemnoniebieski, jest bardzo czasochłorny. Po zebraniu rośliny w wyniku wieloetapowego procesu uzyskuje się *sukumo*, czyli barwnik ze sfermentowanych liści indygo w postaci kul. Dopiero po tym następuje proces *aidate*, czyli „budowania indygo”. Indygo nie rozpuszcza się w wodzie, doprowadza do tego przygotowany specjalnie roztwór. Zanurzając tkaninę w roztworze barwiącym, a potem susząc i wystawiając na działanie powietrza, utlenia się go. Dzięki temu tkanina, która po zanurzeniu w roztworze staje się biała, po wysuszeniu nabiera niebieskiego koloru. Proces można powtarzać, by uzyskać głębszy i bardziej intensywny odcień granatu.

Płatki *benibana* © a_collection / amanaimages

Japońska przyroda na liście UNESCO

Yakushima

© Mitsushi Okada/a.collectionRF/amanaimages

Piękno japońskiej przyrody zostało docenione przez UNESCO. Na liście Światowego Dziedzictwa Naturalnego znajdują się obecnie cztery regiony. Pierwszym z nich jest wyspa Yakushima położona około 60 kilometrów na południe od wybrzeży Kiusiu. Znana jest z obecności wyjątkowych, ponad 1000-letnich cedrów, w tym najstarszego na świecie

cedru Jōmon, liczącego 7200 lat. Można go podziwiać z bliska dzięki specjalnej trasie trekkingowej.

Wśród turystów popularne jest również nurkowanie i wspinaczka górską – masyw górski na wyspie przekracza 1000 metrów n.p.m. i nazywany jest „Alpami na Oceanie”.

Drugim rejonem na liście UNESCO jest pasmo górskie Shirakami-Sanchi, ciągnące się przez prefektury Aomori i Akita na północy wyspy Honsiu. Pokryte jest dziewiczymi lasami bukowymi, można tam znaleźć również składający się z trzech poziomów wodospad Anmon. Oba regiony trafiły na listę Światowego Dziedzictwa w 1993 roku, jako jedno z pierwszych obiektów w Japonii. W 2005 roku dołączył do nich półwysep Shiretoko – ostoja dzikiej i nieskalanej przyrody na wyspie Hokkaido. Jego nazwa została zaczerpnięta z ajnuskiego wyrażenia „sir etok”, co oznacza „koniec świata”. Rze-

czywiście jest to jeden z najbardziej odludnych rejonów kraju i znaczna jego część dostępna jest jedynie pieszo lub za pomocą łodzi. Półwysep Shiretoko zamieszkuje największa w Japonii populacja niedźwiedzia brunatnego. Znajduje się tu także wodospad ciepłej wody Kamuiwakka (woda bogów) oraz nieprzebyte lasy iglasto-liściaste. W 2011 roku na listę wpisano wyspy Ogasawara, znane z wyjątkowej fauny i flory. Wiele gatunków występuje jedynie na ich terenie (np. nietoperze), przez co wyspy te często nazywane są Galapagos Orientu.

Ogasawara

© Ushio Hamashita/SEBUN PHOTO/amanaimages

Ambasada Japonii w Polsce
Wydział Informacji i Kultury
Al. Ujazdowskie 51, 00-536 Warszawa

www.pl.emb-japan.go.jp
www.facebook.com/JapanEmb.Poland
e-mail: info-cul@wr.mofa.go.jp